

Steenwol geeft voorsprong nog niet prijs

De vruchtgroententeelt schakelde zo'n 25 jaar geleden over op substraat. Na de veenbalen, nam steenwol al snel de koppositie in. Tot op de dag van vandaag gaat steenwol nog riant aan de leiding. Na al die jaren zet slechts een alternatief, serieus de achtervolging in.

Door Andrea Disco
a-disco@ebi.nl

Steenwol is met afstand het meest gebruikte substraat in de vruchtgroententeelt onder glas. Grof geschat staat van de substraatgewassen in Nederland circa 80 procent op steenwol. Substraten als kokos, perliet, puimsteen en foam vullen de overige procenten. Veel voorsprong zal steenwol de eerste jaren niet prijsgeven. De kennis over de teelt op steenwol is groot en de ontwikkeling van mattypen staat niet stil. De keus daarin neemt toe en zodoende kan steenwol steeds verder tegemoet komen aan de wensen van de gebruiker. Alleen perliet durfde de afgelopen jaren uit het peloton te ontsnappen en de achtervolging in te zetten.

Droog en duurzaam

Vooraf in de beginjaren waren steenwolmatten vrij nat. Ondanks de aanpassingen hebben telers liever een droger substraat. Ook de afvalproblematiek is nog verre van opgelost, ondanks de inmiddels opgestarte hergebruikprogramma's. Eind jaren tachtig kwam aggrofoam op de markt als droog en duurzaam substraat. In topjaren stond ruim 200 hectare aan vruchtgroententeelt op foammatten. De matten kunnen jarenlang mee, waardoor het afvalprobleem kleiner is. De lange levensduur verlaagt de jaarkosten van de relatief dure matten, doch de eerste investering is aanzienlijk. Op den duur zullen de matten toch afgedankt worden en ontstaat werkelijk een probleem. Voor foam is namelijk nog geen herbestemming voorhanden. Inmiddels is het areaal foamteelt gezakt tot circa 70 hectare. Gebruikers haakten af, omdat de teelt niet naar wens verliep. Voorlichter Wout Hoogendam begrijpt wat toen gebeurde. Aggrofoam vereist een andere aanpak dan steenwol, maar telers werkten wel volgens de gevestigde strategie. Slechts een kleine groep wist de teeltwijze aan te passen en ziet in foam een uitstekend teeltmedium. De oude aggrofoammatten zijn uit de schappen verdwenen. Peter van Luijk maakt nu Oxygrow, matten die gelijkmatiger zijn van samenstelling en gegarandeerd toxivrij. Ze zijn wat natter te krijgen dan de voorganger. Ondanks deze voordelen, verwacht Job Bossers van Peter van Luijk niet dat de foammatten werkelijk zullen terugkeren, zolang geen oplossing voor het afval is gevonden.

Marktaandeel

Als drogere alternatieven deden puimsteen en perliet hun intrede. Gido Linders van puimsteenleverancier Euroveen schat het areaal op puimsteen rond 80 hectare, maar dat neemt langzaam af. Puimsteen gaat gemiddeld drie tot vijfjaar mee en bij nieuwkoop stappen telers de laatste jaren nogal eens over op het lichtere perliet. Vooral komkommertelers ziet hij vaak de overstap maken. Een luchtig substraat is belangrijk om wortelproblemen te voorkomen. Vooral bij drie keer telen maken de vele wortels het substraat natter. Het is minder arbeidsintensief om perliet te vervangen dan puimsteen.

Piet Mertens van perlietleverancier Pull ziet een gestage groei van het areaal vruchtgroente op perliet. Inmiddels schat hij de oppervlakte op 300 hectare. Voor de komende jaren voorziet hij de uitbreiding met name in de tomatenteelt, ten koste van steenwol. Toename in de komkommerteelt zal alleen komen van uitbreiding van bestaande bedrijven. Het marktaandeel ligt in de meerjarige komkommerteelt al op een kleine 40 procent, met regionale uitschieters

naar het dubbele, dus daar valt weinig meer te halen. Het generatieve karakter van perliet biedt de tomatenteelt voordelen. De beheersfase bij de start is niet nodig en ook in het najaar blijven de planten langer groen. Het tussenplanten bij een gotenteelt gaat makkelijk bij gebruik van perlietzakken. Mertens voorziet daarom een verdere groei van het marktaandeel en acht een marktaandeel van 25 tot 30 procent haalbaar.

Kokos

Kokos is goed op weg het vertrouwen terug te winnen van de vruchtgroenteteler. Enkele jaren geleden maakte de belangstelling voor telen op kokos opgang. Geen zorgen omtrent afval en het milieubewuste imago spraken telers aan. Teeltmoeilijkheden dreven gebruikers echter weer terug naar de vertrouwde steenwol. Kokos legt namelijk calcium vast, waardoor hiervan te weinig beschikbaar is voor het gewas. Het hoge vochtgehalte maakte sturen vrijwel onmogelijk. Maar de kokoswereld staat niet stil en kwam met oplossingen. Gebufferd materiaal voorkomt gebrekverschijnselen en een grove kokosfractie brengt lucht in het substraat. Met geperste planken behoort zware arbeid eveneens tot het verleden. Het huidige areaal beslaat zo'n 50 hectare, maar gezien de verbeteringen verwachten de leveranciers zeker uitbreiding.

Waarde bewezen

Fytocell is het nieuwste substraat onder de zon. Het schuimachtige materiaal is biologisch afbreekbaar. Op ongeveer 5 hectare ligt dit jaar Fytocell en volgens leverancier Ko Welleman zijn de ervaringen met dit generatieve medium positief. Productiebeperking bepaalt dat voor volgend jaar hooguit 10 hectare beschikbaar is, maar hij streeft naar 50 hectare in de komende jaren. Niet de vraag maar de productiecapaciteit zal volgens Welleman bepalen of dat gaat lukken.

Toch waren er in het verleden vaker grote verwachtingen voor alternatieve substraten. Mapirovlokken en houtsnippers gaven de uitdaging al snel op. Ook kleikorrels zijn vrijwel van het toneel verdwenen. DLV voorlichter Johan van den Ouweland verwacht op middellange termijn geen grote veranderingen in het substraataanbod, want daarvoor bestaat geen noodzaak. Steenwol en perliet hebben hun waarde bewezen en lessen alle wensen in. Zolang een nieuw alternatief niet tot duidelijke productieverhoging leidt, blijft volgens hem alles bij het oude. Hoogendam voerspelt een koppositie voor steenwol, zolang er van overheidswege geen verbod op komt.

Honderd procent

De Nederlandse hoofdgewassen paprika, tomaat, komkommer en aubergine worden vrijwel 100 procent los van de ondergrond geteeld. Kenners beweren dat zelfs een krant kan fungeren als substraat, mits de teeltomstandigheden optimaal zijn. Telers hebben hun eigen wensen ten aanzien van de teelteigenschappen en dat levert een scala aan substraten op.